شينجياڭ بارعان سايىن جاقسارا بەرەدى، جالا جابۋ، كۇيە جاعۋ ءالىن بىلمەي الەك بولۋدان باسقا دانەڭە ەمەس

شينحۋا ساراپتاماسى

☐ شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ ءتىلشىسى پان يىڭ

4 - ايدىڭ 16 - كۇنى ورتالىق تەلەۆيزيادا بەرىلگەن 80 مينۋتتىق حۇجاتتى فيلم «تيانشان الابى — جۇڭگو شينجياڭىنداعى ومىردەن ناقتى جازبا» ايتىلمىس شينجياڭدا "ءناسىل جويۋ جۇرگىزدى"، "زورلىقپەن ەڭبەككە سالدى" دەگەن سياقتى وسەك - اياڭدار مەن وتىرىكتەردىڭ شىندىقپەن مۇلدە وتاسپايتىندىعىن بولاتتاي شىندىق ارقىلى تاعى ءبىر مارتە دالەلدەدى. شينجياڭنىڭ بولاشاعى بارعان سايىن جاقسارا بەرەدى، ءارقانداي جالا جابۋ، كۇيە جاعۋدىڭ بارلىعى ءالىن بىلمەي الەك بولۋدان باسقا دانەڭە ەمەس، ول شينجياڭنىڭ ورنىقتى، دامىعان قازىرگى جاعدايىن وزگەرتە المايدى، جۇڭگونىڭ داموۋىنا، الۋەتتەنۋىنە ءتىپتى دە كەدەرگى بولا المايدى.

"ءبىز قازىر وزگەردىك، شىنىمەن وزگەردىك"، "جاستاردىڭ بارلىعى قۇلشىنىپ، داموۋ ۇستىندەگى شينجياڭدى وزگەرتۋگە جانە قادىرلەۋگە ۇمتىلۋدا"... فيلمدەگى قاراپايىم ادامدار وزدەرىنىڭ باستان كەشكەندەرىمەن قازىرگى زامانعى شينجياڭداعى ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ مەكەندەرىن قىزۋ ءسۇيىپ، ارمانعا تالپىنعان، كونە كوزقاراستىڭ شىرماۋىنان شىعىپ، جاڭا داۋىرمەن قاۋىشىپ، وتانىمەن بىرگە دامىعانداعى وي - يدەيا وزگەرىسىن بايانداپ، ادامدارعا شينجياڭنىڭ ەڭ جاڭا داموۋىن، وزگەرىستەرىن كورسەتتى.

قازىرگى شينجياڭ تاريحتاعى ەڭ جاقسى گۇلدەنۋ، داموۋ كەزەڭىندە تۇر. ەكونوميكالىق، قوعامدىق داموۋ مەن حالىق تۇرمىسىن جاقسارتۋدا بۇرىن بولماعان جەتىستىككە قول جەتكىزىپ، تيانشان الابىندا قوعام ورنىقتى بولعان، حالىق تىنىش ءومىر، شات - شادىمان تىرشىلىك كەشكەن تاماشا جاعداي جارىققا شىقتى: ۇدايى 4 جىلدان استام ۋاقىت زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك دەلوسى تۋىلمادى، ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تىنىشتىق پەن ورنىقتىلىققا دەگەن ءۇمىتى مەن تىلەگى جۇزەگە استى؛ اۋىل - قىستاقتاعى كەدەي حالىق جاپپاي كەدەيلىكتەن ارىلىپ، مىڭداعان جىلداردان بەرگى مۇلدەم كەدەيلىك ماسەلەسى تاريحي تۇرعىدا شەشىلدى؛ جۇمىستاندىرۋداعى حالىققا ءتيىمدى ساياسات - شارالار قالىڭ ەڭبەككەشىلەردىڭ ىستەيتىن ءىسى، تاباتىن تابىسى بولۋىنا مۇمكىندىك جاساپ، تۇرمىستارى كۇننەن - كۇنگە جاقساردى.

جاڭا داۋىردەگى پارتيانىڭ شينجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىنىڭ جەتەكشىلىگىندە، ورتالىقتاعى تاراۋلار مەن شينجياڭعا كومەكتەسەتىن ءارقايسى ولكە، قالالاردىڭ زور كۇشپەن كومەكتەسىپ، سۇيەمەلدەۋى، شينجياڭداعى حالىق تۇرمىسى سالاسىنا ۇسىنىلىم سەرپىنىن ۇزدىكسىز ارتتىرۋدان اۆتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ "حالىقتىڭ جاعدايىن ۇعىسۋ، حالىق تۇرمىسىنا تيىمدىلىك جاساۋ، حالىقتىڭ تىلەگىن توعىستىرۋ" قىزمەت اترەتتەرىن جىبەرىپ، ميلليون كادر - قىزمەتكەردىڭ نەگىزگى ساتى بۇقاراسىمەن جۇپ قۇراۋ، دوستاسۋ، تۋىس بولۋ قيمىلىن ورىستەتۋىنە دەيىن، حالىق تىلەگىنە، حالىق قالاۋىنا ساي كەلەتىن كوپتەگەن جاقسى ىستەر، ناقتى ىستەر ىستەلدى، شينجياڭداعى ءار ۇلت بۇقاراسى رەفورمانىڭ، داموۋدىڭ، ورنىقتىلىقتىڭ پايداسىنان ۇزدىكسىز يگىلىكتەنىپ، كوپتەگەن ادامنىڭ يدەياسىندا "مەنى وزگەرت دەۋدەن" "مەن وزگەرەمىن دەۋگە" دەيىنگى تەرەڭ وزگەرىس تۋىلدى.

كوزقاراس وزگەرىسىمەن ءومىر دە كەڭەيدى. قازىرگى تاڭدا شينجياڭداعى ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ەڭبەك شەبەرلىگى جاپپاي جوعارىلاپ، كورەسكەرلىك رۋحتارى ايتارلىقتاي كۇشەيىپ، تاماشا تۇرمىسقا تالپىناتىن قوزعاۋشى كۇشتەرى ونان ارى نىعايىپ، تۇرمىستارى بارعان سايىن شالقي ءتۇستى. "باقىت كۇرەسپەن كەلەدى" دەيتىن تانىم اناعۇرلىم كوپ شينجياڭ بۇقاراسىنىڭ ورتاق تانىمىنا اينالدى.

الايدا جاقىننان بەرى حالىقارالىق كەيبىر جات نيەتتىلەر شينجياڭ حالقىنىڭ تاماشا تۇرمىس كەشىرگەن شىندىعىمەن ساناسپاي، ايتىلمىس شينجياڭ "جازا لاگەرىن" قۇردى، "كەڭ كولەمدە زورلىقپەن ەڭبەككە سالۋ" ماسەلەسى ءومىر سۇرەدى، از ۇلتتارعا "زورلىقپەن بەدەۋلەۋ" جۇرگىزدى، "ءناسىل جويۋ" اتقاردى دەگەن سياقتى ناعىز شاتپاقتار مەن وسەك - اياڭ تاراتىپ، شينجياڭنىڭ حاۋىپسىزدىگىن، ورنىقتىلىعىن بۇلدىرۋگە، جۇڭگونىڭ داموۋىنا، الۋەتتەنۋىنە كەدەرگى بولۋعا سۇقتاندى.

تۇرمىستىڭ ماشاقاتىن كورىپ، اششى تەرىن توگىپ، بۇگىنگى مەن كەشەگى تۇرمىس تۋرالى تەرەڭ تانىمعا يە بولعان شينجياڭ حالقى بۇگىنگى باقىتتىڭ وڭاي - وسپاق قولعا كەلمەگەندىگىن اناعۇرلىم سەزىندى. شىندىق الدىندا، قولدان وسەك - اياڭ، وتىرىك جاساپ شينجياڭعا جالا جاباتىن، كۇيە جاعاتىن، جەرگىلىكتى ورنىنىڭ ورنىقتىلىق، داموۋ ءۇردىسىن بۇلدىرۋگە سۇقتانعان ءارقانداي ءىس - ارەكەت شينجياڭداعى ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تابىس سەزىمى، باقىت سەزىمى، حاۋىپسىزدىك سەزىمى ۇزدىكسىز كۇشەيگەن شىندىقتى وزگەرتە المايدى، تۇبىندە ءداۋىر دوڭعالاعىنىڭ استىندا قالىپ تاس - تالقان بولادى.

"شينجياڭ — جاقسى جەر"، بۇل جەردىڭ تابيعي كورىنىسى كوركەم، مادەنيەتى مىڭ بوياۋلى، ءار ۇلت حالقى جاراسىمدىلىقپەن بىرگە قونىستانعان، ادام مەن تابيعات جاراسىمدى قاتار ءومىر سۇرگەن. شينجياڭنىڭ ۇزدىكسىز داموۋى، العا باسۋى — ۇلكەن اۋقىم، حالىق قالاۋى، وتانىمەن بىرگە دامىپ، ۇزدىكسىز قايراتتانا العا باسۋعا قۇلشىنعان شينجياڭ حالقى، ءسوز جوق، اناعۇرلىم جارقىن بولاشاقتى قارسى الادى.

(شينحۋا اگەنتتىگىنىڭ 4 - ايدىڭ 17 - كۇنى ۇرىمجىدەن بەرگەن حابارى)

اۋىلىم جۇڭگونىڭ ساپالى ماقتا مەكەنى

☐ ماناس اۋدانىنىڭ تۇرعىنى شۋاق تۇرسىن

مەن تۇرمىس كەشىرىپ جاتقان ماناس اۋدانىندا ادامداردىڭ كۇندەلىكتى تۇرمىسىندا كەم بولسا بولمايتىن ماقتا وندىرىلەدى، ماقتا ساپالى بولعاندىقتان، بۇل ارانى "جۇڭگونىڭ ساپالى ماقتا مەكەنى" دەپ اتايدى.

ءالى ەسىمدە، كىشكەنتاي كەزىمىزدە ءار جىلعى التىن كۇزدەگى 9 - ايدا ناعاشى اپامنىڭ ءۇيىنىڭ ماقتا اتىزى قاربالاس كۇيگە ەنەتىن. دوڭگە شىعىپ، شەت - شەگىنە كوز جەتپەيتىن ماقتا اتىزىنا كوز تاستاساڭىز، ماقتا قاتپار - قاتپار، توپ - توپ بولىپ اشىلىپ، بەينە ەگىنشىلەردىڭ مول ءونىم العان كەزدەگى كۇلىمدەگەن جۇزىنە ۇقسايتىن. ماقتا اتىزى دا وتە دۋماندى بولاتىن، ناعاشى اتام، ناعاشى اپام، اكەم، شەشەم تۇگەل قاربالاستىققا تۇسەتىن. ماقتا تەرەتىن جۇمىسشىلار ساقاداي سايلانىپ، موينىنا شارىپپەن بەت - جۇزدەرىن مىقتاپ وراپ الاتىن؛ كەيبىرەۋلەرى باستارىنا ۇلكەن ءشي قالپاق كيىپ، كەۋدەلەرىنە شۇپەرەك قالتا اسىپ، قوس قولدارىمەن كوز ىلەستىرمەستەن ماقتانى قالتاعا تەرىپ سالاتىن. جۇمىس اياقتاعان سوڭ، مارە - سارە بولىپ ماقتا اتىزىنان شىعىپ، كىمنىڭ تەرگەن ماقتاسى كوپ دەپ سالىستىراتىن!

بىلتىر كۇز اياعىنا تامان ناعاشى اپامنىڭ ۇيىنە تاعى باردىم، الگى ماقتا اتىزىنان ماقتا تەرۋشىلەردىڭ قاراسى كورىنبەيتىن بولىپتى. ناعاشى اپام ءماز - مايرام بولىپ بىلاي دەدى: "ءبىز قازىر ماقتانى ماشينامەن تەرەتىن بولدىق، قاراشى، انا ۇلكەن ماشينانى ايتامىن...". ناعاشى اپام نۇسقاعان جاققا قاراسام، ۇلكەن ءبىر ماشينا شەت - شەگىنە كوز جەتپەيتىن ماقتا اتىزىندا گۇرىلدەپ ۇزاپ بارادى، جەتكەن جەرىنىڭ بارلىعىنداعى اپپاق كىرشىكسىز ماقتانى تۇك قالدىرماي تەرىپ كەتىپ بارادى، راسىندا كەرەمەت ەكەن!

H&M سەرىكتەستىگى شينجياڭ ماقتاسىن پايدالانۋدان باس تارتىپ، ءبىزدىڭ شينجياڭدا ايتىلمىس "زورلىقپەن ەڭبەككە سالۋ" ماسەلەسى ساقتالۋدا دەگەن بىردەمە ايتتى، بۇل راسىندا وتە كۇلكىلى! شينجياڭ امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ جات نيەتپەن تاراتقان وسەك - اياڭىنا بولا العا باسقان قادامىن استە توقتاتپايدى، سەندەردىڭ پاسىق تاسىلدەرىڭ دە شينجياڭداعى ءار ۇلت اراسىنداعى ىنتىماقتى بۇلدىرە المايدى!

☐ پومپەونىڭ شينجياڭعا ساياتىن جۇڭگوعا قارسى سوزدەرىنە باتىل قارسى تۇرامىز

جات نيەتپەن داتتاۋ اتاۋلىنىڭ ءبارى قۇر دالباسا بولعاندىق

☐ ۇرىمجى قالالىق حالىق پروكۋراتۋراسى 3 - تەكسەرۋ ءبولىمىنىڭ ورىنباسار مەڭگەرۋشىسى قاسىمجان مامەت

پومپەو، جىلك گو - ن شىندىقتى ەلەپ - ەسكەرمەي، شىلعي وتىرىكتى سوعىپ، شينجياڭعا سۇرقيالىقپەن تىنىمسىز شابۋىل جاساپ، شينجياڭنىڭ اسا تاماشا جاعدايى مەن ءار ۇلت حالقىنىڭ باقىتتى تۇرمىسىنا قاساقانا كۇيە جاقتى. جۇڭگو ازاماتى رەتىندە، مەن امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەرگە اتتان سالامىن!

الدىڭعى عاسىردىڭ 90 - جىلدارىنان بەرى شەكارا ءىشى - سىرتىنداعى "ءۇش ءتۇرلى كۇش" زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك وقيعالارىن دۇركىن - دۇركىن جوسپارلاپ جانە ۇيىمداستىرىپ اتقارىپ، قىرۋار جازىقسىز بۇقارانى قازاعا ۇشىراتىپ جانە وراسان زور مال - مۇلىك زيانىن تۋدىردى. كۇردەلى دە قاتاڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۋ كۇرەسى جاعدايى جانە ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك قىلمىستارعا سوققى بەرۋ جونىندەگى كوكەي تەستى تالابى الدىندا پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ پارمەندى باسشىلىعىندا، اۆتونوميالى رايون باتىلدىقپەن كەسكىن شارا قولدانىپ، زاڭ بويىنشا زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك قىلمىستارعا قاتاڭ سوققى بەردى. تاياۋداعى بىرنەشە جىلدان بەرى شينجياڭنىڭ جاعدايى ۇزدىكسىز جاقسارىپ، كەلەلى جاعدايى ورنىعىپ، ءار ۇلت تاتۋ - ءتاتتى بىرگە تۇرىپ، تىنىش تىرشىلىك، شات - شادىمان ءومىر كەشىردى.

شىندىق بىزگە وتان بولعاندا عانا، وتباسى بولاتىندىعىن ۇعىندىردى. پومپەو، جىلك گو - ن تەكتەستەردىڭ شينجياڭعا قيسىنسىز كۇيە جاعۋىنىڭ، جۇڭگونىڭ شينجياڭدى جونگە سالۋ ساياساتىنا شابۋىل جاساۋىنىڭ ماقساتى — قايشىلىق تۋدىرۋ، شينجياڭدى بىلىقتىرۋ ارقىلى جۇڭگونىڭ داموۋىن شەكتەپ، جاسىرىن ساياسي ماقساتتارىن جۇزەگە اسىرۋ. امەريكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوعا قارسى كۇشتەردىڭ مۇنداي تەرىس ازۋلىعى قۋاتتى حالىق رايى الدىندا تەك قانا قۇر دالباسا بولعاندىق. شينجياڭنىڭ ىستەرىندە شينجياڭ حالقى ەڭ سويلەۋ ۇقىعىنا يە. زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك ەلەمەنتتەرگە سوققى بەرۋ جولىندا، ءبىزدىڭ ءار ۇلت كادر - بۇقاراسى باتىرلىقپەن العا ىلگەرىلەيدى، استە شەگىنبەيدى!

(باسى 1 - بەتتە)

2020 - جىلى اۆتونوميالى رايون ازىقتىق اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرى تولىمدىلىق كۋالىگى ءتۇزىمىن سىناق رەتىندە اتقارعانىنان بەرى بۇكىل رايونداعى ءار دارەجەلى اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل - قىستاق تاراۋلارى قاراستى رايونداعى ەگىنشىلىك، باعىمشىلىق ءوندىرىس تۇلعالارىنا جاپپاي حال - جاي ءبىلىپ تەكسەرۋ جۇرگىزىپ، باقىلاۋ - باسقارۋ كولەمىنە ەنگىزىلۋگە ءتيىستى تۇلعالاردىڭ سانىن ءبىر - بىردەن تۇراقتاندىرىپ، سىناق رەتىندە اتقارۋ كولەمىندە بەلگىلەنگەن تۇلعالاردى تۇتاس قامتۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتتى. اۆتونوميالى رايوننىڭ اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىنىڭ ساپا حاۋىپسىزدىگى بويىنشا توركىنىن تەكتەۋ تۇعىرىن يكەمدى باسقارىپ، سىناق رەتىندە جۇرگىزەتىن تۇلعالار ءتىزىمىن اناعۇرلىم كەمەلدەندىردى. قازىرگە دەيىن بۇكىل رايوندا بەرىلگەن تولىمدىلىق كۋالىگى 2 ميلليون 80 مىڭنان استى.

سونىمەن بىرگە بۇكىل رايون اۋىل - قالاشىق اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىنىڭ ساپا حاۋىپسىزدىگىن باقىلاۋ - باسقارۋ پۇنكتىنەن تولىق پايدالانىپ، ازىقتىق اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرى تولىمدىلىق كۋالىگى بەرىلگەن جانە كورسەتىلگەن اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىنە 20%تىك ۇلگى الىپ تەكسەرۋ سالىستىرماسى بويىنشا جەدەل تەكسەرۋ - ولشەۋ، ۇلگى الىپ تەكسەرۋ ورىستەتىپ، تەكسەرۋ - ولشەۋدە ماسەلە بايقالعان اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىنە دەرەۋ مولشەر بويىنشا تەكسەرۋ - ولشەۋ جۇرگىزىپ، تولىمدىلىق كۋالىگى ءتۇزىمىن ۇزدىكسىز كۇشەيتتى، كەمەلدەندىردى. كەزەكتە بۇكىل رايوندا سىناق رەتىندە جۇرگىزەتىن تۇلعالارعا 1117 رەت كۇندەلىكتى شارلاپ تەكسەرۋ، تەكسەرۋ جۇرگىزىپ، تولىمدىلىق كۋالىگى بار 6000نان استام اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىن باقىلاۋ، ۇلگى الىپ تەكسەرۋ جانە تولىمدىلىق كۋالىگى بار اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىن 50 مىڭنان استام رەت جىلدام تەكسەرۋ - ولشەۋ قىزمەتىن تامامدادى.

كەلەسى قادامدا رايونىمىز باقىلاۋشى - باسقارۋشى قىزمەتكەرلەردى، تەكسەرۋشى - ولشەۋشى قىزمەتكەرلەردى، زاڭ اتقارۋشى قىزمەتكەرلەردى، سونداي - اق تەحنيكا جالپىلاستىراتىن قاتىستى قىزمەتكەرلەردى باۋلۋدى ۇزدىكسىز كۇشەيتىپ، بەلگى جاپسىرىلىپ بازارعا شىعارىلعان اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىن باقىلاۋدى، ۇلگى الىپ تەكسەرۋدى جانە جىلدام تەكسەرۋ - ولشەۋدى كۇشەيتىپ، ازىقتىق اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرى تولىمدىلىق كۋالىگىن يىنفورماتسيالاندىرۋدى جالپىلاستىرۋ سىناق ءتۇيىنى اۋداندارىنان (قالا) ءبىر توبىن تاڭداپ، ازىقتىق اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرى تولىمدىلىق كۋالىگىن يىنفورماتسيالاندىرۋ سىناق ءتۇيىنى قىزمەتىن ورىستەتىپ، "تولىمدىلىق كۋالىگى + ەكىلىك كود" ەلەكتروندى تولىمدىلىق كۋالىگى جۇيەسىن جالپىلاستىرىپ، پايدالانىپ، ازىقتىق اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرى تولىمدىلىق كۋالىگى جانە اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىنىڭ ساپا حاۋىپسىزدىگى بويىنشا توركىنىن تەكتەۋ قىزمەتىن اناعۇرلىم ىلگەرىلەتۋگە نەگىز قالاماقشى.

(باسى 1 - بەتتە)

ەڭ الدىمەن ءجۇزىم سورەسىن وزگەرتۋدەن باستادى. ءجۇزىم سورەسىنىڭ بيىكتىگى، قاتار ارالىعى سياقتىلاردى ولشەمدەندىرۋ قۇرىلىسى ارقىلى ءجۇزىمنىڭ جەل قاعۋ جانە كۇن ءتۇسۋ شارت - جاعدايىن جاقسارتىپ، ءجۇزىمنىڭ تۇيىندەرى مەن تۇسىندە ايتارلىقتاي ۇلكەن وزگەرىس بولدى. ءجۇزىمنىڭ سورەسى بيىكتەپ، ماشينالاستىرىپ جۇمىس ىستەۋ اناعۇرلىم قولايلى بولدى دا، وزىندىك قۇندى تومەندەتۋمەن قوسا ۋاقىتتان دا ۇتتى، ءسويتىپ ەكى الىپ بىرگە شىقتى.

ءجۇزىمنىڭ ءتۇسىمىنىڭ جىلدان - جىلعا جوعارىلاۋىنا سايكەس، تەحنيكالىق كۇرسقا، عىلىمي جولمەن ەگۋگە قىستاق تۇرعىندارىنىڭ ىقىلاسى اناعۇرلىم ارتا ءتۇستى.

2020 - جىلى بالقشكارىز قىستاعى تۇرپان شينتيانديدى اۋىل شارۋاشىلىعى عىلىم - تەحنيكاسىنان قىزمەت وتەۋ شەكتى سەرىكتەستىگىمەن بىرلەسىپ، 100 مۇ جەرگە ۇرىقسىز اق ءجۇزىم ەگۋدەن ۇلگى كورسەتۋ بازاسىن قۇرىپ، توپىراقتى تەكسەرىپ - ولشەپ، باعىتتامالى تۇردە تىڭايتقىش بەرۋ قىزمەتىن ورىستەتىپ، جاس ءجۇزىمنىڭ ساپاسىن ونان ارى جوعارىلاتتى.

ساتتاردىڭ ۇيىندەگى 4 مۇ جەر ۇلگى كورسەتۋ بازاسىنىڭ ءبىر بولىگى بولىپ، مۇلىق ءتۇسىمى بولسىن، الدە ساپاسى بولسىن، ءبىر جىلدا قالعان 2 مۇ جەردەگىدەن ءبىرتالاي جوعارى بولدى.

"سونشا جىل ءجۇزىم ەگىپ كەلسەمدە، ءدال قازىرگىدەي تاپتەشتەپ باپتاپ كورمەپپىن، ءبىر تۇپتە قانشا ساباق ءجۇزىم بولۋعا تالاپ بار، ءار مۇ جەردىڭ جاعدايىنا قاراي تىڭايتقىشتى دالدەپ بەرۋ كەرەك، عىلىمي باپتاۋدىڭ اسەرى ءبىزدى قاتتى تاڭ قالدىردى، ءجۇزىمنىڭ ءدانى ۇلكەن، ءتۇسى ادەمى، ءدامدى بولدى، بىلتىر ءبىر مۇ جەردەن العان تابىسىم 20 مىڭ يۋانعا تايادى. بيىل تەحنيكتەردىڭ بىزگە اناعۇرلىم كوپ ناقتى قولدانبالى تەحنيكا اكەلۋىن ءۇمىت ەتەمىز"، - دەيدى ساتتار.

قازىرگى تاڭدا تەحنيكتەردىڭ جەتەكشىلىگىندە، بالقشكارىز قىستاعى تۇرعىندارىنىڭ ءجۇزىم باپتاۋ دەڭگەيى ايتارلىقتاي جوعارىلاپ، تابىستارى دا سايكەس كوبەيدى.

ءجۇزىمدى كەپتىرۋ 48 ساعاتتان اسپاۋ كەرەك

مەيىز ساتۋ ۇلگىسىندە جاڭالىق اشۋ ءۇشىن، قىستاقتاعىلار مەيىزدى تالىمەن ەسەپتەپ ساتۋدى قويىپ، ساباعىمەن ساتۋعا اۋىستى، ءبىر ساباق مەيىزدى ءبىر قوراپقا سالعاندا 300 گرام مولشەرىندە بولادى، وعان "اكەلشى ءبىر ساباعىن" دەپ ات قويىدى. ءونىم بازارعا سالىنىسىمەن تۇتىنۋشىلاردىڭ قارسى الۋىنا بولەندى.

بالقشكارىز قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنىڭ اۋلاسىنان ۇزىندىعى 30 مەتردەي، كەڭدىگى مەن بيىكتىگى جەكە - جەكە 4 مەتر دۇڭگىرشەكتى كەزىكتىرۋگە بولادى. تۇرپان قالالىق باس جۇمىسشى ۇيىمىنىڭ بالقشكارىز قىستاعىندا تۇراتىن "ۇعىسۋ، تيىمدىلىك جاساۋ، توعىستىرۋ" قىزمەت اترەتىنىڭ باستىعى، ءبىرىنشى شۋجي گۇلجامال ابدۇللانىڭ تانىستىرۋىنشا، دۇڭگىرشەكتىڭ ىشىندە جاڭا ەنەرگيادان پايدالانىپ تازالىعى جوعارى مەيىز وندىرەتىن ءوندىرىس جەلىسى بار ەكەن. دۇڭگىرشەكتىڭ توبەسىنە ەلەكتر شىعارۋ ءۇشىن كۇن ەنەرگيالى فوتوۆولتتىق تاقتا قويىلسا، ورتاڭعى بولىگىندەگى جىلۋ جيناۋ تاقتاسى اۋاداعى جىلۋ ەنەرگياسىن جيناپ، ونىمەن جاس ءجۇزىمدى تەكشەلەي كەپتىرەدى، جاس ءجۇزىمنەن ءبىر ساباق مەيىز الۋعا كەتەتىن ۋاقىت 48 ساعاتتان اسپاۋ كەرەك، تاجىريبە ناتيجەسىنەن قاراعاندا، جاڭا تەحنيكادان پايدالانىپ كەپتىرىلگەن مەيىزدىڭ تازالىق دەڭگەيى ەكسپورتتىق ولشەمگە بۇكىلدەي ۇيلەسەدى ەكەن.

"قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىندەگى 'وڭدەۋ زاۋىدى' انىعىندا كىشىرەيتىلگەن نۇسقاسى، قىزمەتشىلەر وسى جەردە ۇيرەنۋ، تاربيەلەنۋدە بولادى". گۇلجامال قىستاق تۇرعىندار كوميتەتىنە جاقىن جەردەگى ۇلكەن "دۇڭگىرشەكتى" نۇسقاپ تانىستىرىپ بىلاي دەدى: رەسمي زاۋود ءۇيىنىڭ قۇرىلىس كولەمى 3200 شارشى مەتر، تازالىعى جوعارى مەيىز ءوندىرىس جەلىسىنەن 12سى قۇرىلىپ، تازالىعى جوعارى، ياعني دەرەۋ جەۋگە بولاتىن مەيىزدەن جىلىنا 1200 — 1500 تونا وندىرىلەدى.

قازىر مەيىز وڭدەۋ زاۋودىنىڭ زاۋود ۇيلەرى سالىنىپ بولىپتى، جابدىقتار اكەلىنسە بولدى جاپپاي وندىرىسكە قوسىلۋعا دايىن تۇر، سول كەزدە 100گە جۋىق قىستاق تۇرعىنى ءۇي ماڭىندا جۇمىستانا الادى.

گۇلجامالدىڭ تانىستىرۋىنشا، زاۋود ىسكە قوسىلعان سوڭ بۇكىل قىستاقتاعى ءجۇزىمدى كەپتىرىپ مەيىز دايىنداۋ ءىسىن ورىنداپ قانا قويماي، سول جەردەگى قولدا بار شىكىزاتتاردى تياناق ەتىپ، ورىك قاعى، تۇت قاعى سياقتى جەمىس قاقتارىن زەرتتەپ اشىپ، ءونىم تۇرلەرىن مولايتادى ەكەن.

ءجۇزىم ساياحات كاسىبىن داموۋعا جەتەكتەدى

ءجۇزىم بالقشكارىز قىستاعىنىڭ تۇرعىندارىنىڭ تۇرمىستارىن ونان ارى شالقىتىپ، كوپشىلىكتىڭ بايۋ جولىنا ءتۇسۋ ويلارى اناعۇرلىم كوبەيە ءتۇستى.

قىستاق تۇرعىندارىنىڭ داۋ تىلەگىمەن بىرلەستىرىپ، بالقشكارىز قىستاعى ءبىر جاعىنان، ءجۇزىم ەگۋدى مىقتى يگەرىپ، ەندى ءبىر جاعىنان، ساياحات كاسىبىن داميتىپ، قىستاقتا "تۇرپان قالاسى كونە بالقشلىق قىستاعى بايلۇحۇ كولى حالىقتى اۋقاتتاندىرۋ كاڭگۇڭى" ساياحات كورىنىس رايونىن قۇردى.

"بيىل مەن اسەر الۋ ساياحاتىن دامىتقالى وتىرمىن، ساياحاتشىلار مەنىڭ اتىزىما كەلىپ ءجۇزىم تەرۋدىڭ قىزىعىنان اسەر الادى". جاس ءجۇزىم مەن مەيىز وڭدەۋ ابدۇللا ابىلەزگە ءبىرتالاي تابىس اكەلگەنىمەن، ونىڭ ساياحات سيلاعان جاڭا ورايدى دا مىقتى ۇستاعىسى كەلەدى.

قىستاق تۇرعىنى سالام جاپپاردىڭ ءۇيى بايلۇحۇ كولىنىڭ جاعاسىندا، جاسالىپ جاتقان كورىنىس اۋماعىنا قاراپ ول ۇنەمى ريزاشىلدىقپەن كۇلىپ جۇرەدى، "مەن ءبىر شارۋالار شاتتىعى ساياحاتىن سالماقشىمىن".

گۇلجامال مىنالاردى ءبىلدىردى: بۇدان كەيىن قىستاق تۇرعىندار كوميتەتى بالقشكارىز قىستاعىن قىر ەرەكشەلىگىنە، بالقشى قىستاعىنىڭ كەلبەتىنە يە، كورىنىسى تاماشا، جانعا جايلى وسى زامانعى اۋىل شارۋاشىلىعى جاڭا قىستاعى ەتىپ قۇرىپ شىعادى.

(باسى 1 - بەتتە)

30 جىلدان استام ۋاقىت وتە شىقتى، ارحەولوگيا تەحنيكاسى جانە قۇرال - جابدىقتارى جاڭارعانىمەن، ارحەولوگيالىق ەسكى جۇرتتاردىڭ كوبى قۇمدى ءشول دالادا، قۇلان دالادا بولعاندىقتان، تۇرمىس جانە قىزمەت شارت - جاعدايى بۇرىنعىداي تىم جاپالى ەدى، اۋەلى، ءتۇرلى حاۋىپ - قاتەرلەر دە ىلەسە جۇرەتىن. شينجياڭ ارحەولوگيا زەرتتەۋ ورنىنىڭ باستىعى لي ۋىنيڭ: "ارحەولوگتاردىڭ مادەنيەت مۇرالارىنا سۇيىسپەنشىلىگى بولماسا، 'تاڭداعان ىسىنە ءومىر بويى تاباندى بولاتىن' ىقىلاسى بولماسا، تاباندىلىقپەن جالعاستىرۋى تىم قيىنعا تۇسەتىن ەدى" دەيدى.

بار كۇشىن سارقا جۇمسادى، جىبەك جولىنىڭ بايىرعى جولىنا ىزدەۋ سالىپ، ارحەولوگيالىق "اكتيۆتەنگەن" شينجياڭ تاريحىن بايقاعان كورىنىستەر ارقىلى ءار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تاريحي، مادەنيەت ءنارىن بايىتتى؛ مادەنيەت مۇرالارى ارقىلى تاريحتى دالەلدەپ، توركىنىن تۇزەپ، قاينارىن اداقتادى، شينجياڭدى مادەنيەتپەن نارلەندىردى، قۇمدى - ءشولدىڭ قويناۋىندا جۇرگەندەرىن قۋانىش - شاتتىعىم دەپ ءبىلدى.

شينجياڭ ارحەولوگتارىنىڭ "تاڭداعان ىسىنە ءومىر بويى تاباندى بولۋىنىڭ" استارىندا، ادامدى ءتانتى ەتەتىن بورىشتىلىق سەزىمى مەن جاۋاپكەرشىلىك جاتىر. مادەنيەت قىزمەتكەرلەرىنىڭ ءدال وسىنداي ىنتا - ىقىلاسى جانە بورىش - جاۋاپكەرشىلىگى بولۋى كەرەك، كوركەم دە كەسەك تاريحقا، مادەنيەتكە زەر سالىپ، "اسپاندى كەزىپ، جەردى شارلاعان" قايسارلىق ارقىلى پاراساتتارىن تۇپتەپ، ىشكەرلەي اشىپ، ۇزدىك مادەنيەت كوركەمونەر تۋىندىلارىن قۇلشىنا جاراتىپ، ءار ۇلت حالقىنىڭ كوڭىل كوكجيەگىن نارلەندىرۋ كەرەك.

(«لەپتى لەبىزگە» ماقالا جولداۋ حات ساندىعى:
xjrbplb@126.com)